

numeroase imagini color prezente la sfârșit. Trebuie subliniat aportul ambilor de a-i identifica pe toți cei prezenți în fotografii, chiar și în cele din timpul inundațiilor din anul 1974. Din studierea atentă a diferitelor arhive cercetătorii au reușit să găsească și să reproducă imaginile satelor: Bârla, Ciocești, Malu, Mândra, Mozăceni, Podișoru, Șelăreasa și Urlueni.

Studiul monografic propriu-zis, bine documentat și analizat și concentrat se încheie la pagina 859. La anexele I-VII se reproduce în întregime documentele legate de localitățile comunei dintre anii 1666-1819. Anexele VIII-XXI redau în întregime datele din catagrafia de la 1838, poate cea mai completă care s-a realizat vreodată, căci cuprinde numele tuturor locuitorilor (părinților și copiilor), date civile, starea socială, starea economică, numărul pogoanelor, al vitelor, al pomilor și al viilor.

Din bogata bibliografie folosită de la Biblioteca Academiei Române, Muzeul Mitropoliei Ortodoxe Ruse din Bulgaria, Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale și direcțiile arhivelor din Pitești, Târgoviște și Alexandria se enumără și numeroasele fonduri utilizate.

Un cuvânt de laudă se cuvine Editurii Impuls și lui Sorin Dumitrescu, autorul copertei.

La final, considerăm cartea lui Marius Păduraru și Aurelian Chistol ca un model al geniului pe care-l recomandăm și altor tineri cercetători ce vor purcede la o astfel de trudă anevoioasă și o recomandăm călduros cititorilor de toate vârstele căci vor ieși îmbogățiți la sfârșitul lecturii.

Vasile Novac

Cu o populație cifrată, după cele mai recente statistici, la aproape 6.000 de locuitori, actuala comună Bârla, situată la extremitatea sud-vestică a Argeșului, reprezintă una dintre cele mai importante așezări rurale din județ. Cu greu poți găsi un argeșean care să nu fi auzit de comuna Bârla sau care să nu aibă vreo rudă, cunoștință, coleg de serviciu ori vecin de bloc, legat într-un fel sau altul de spațiul respectiv.

În aceste condiții, apariția unei lucrări speciale, de tip monografic, consacrată comunei amintite, nu constituie, aparent, un eveniment istoriografic surprinzător, mai ales în contextul cultural actual, marcat de editarea a numeroase lucrări intitulate monoton (și pretențios) „monografii“, dar foarte diferite între ele ca valoare științifică (documentară). Totuși, demersul datorat tinerilor autori Marius Păduraru (n. 1979) și Aurelian Chistol (n. 1976), frapează prin amplitudine (aproape 1.000 de pagini), profunzime (sursele utilizate sunt enumerate în 17 pagini, 979-995), dar și prin modestie, dacă luăm în calcul preferința pentru sintagma „studiu monografic“, în raport cu omniprezentul și pretențiosul termen „monografie“.

Pe bună dreptate, unul dintre cele mai de seamă vlăstare ale comunei, prof. univ. dr. inginer dr. h. c. Polidor Bratu (n. 1948) scrie în „prefață“ (p. 7-8): „Autorii studiului monografic au realizat în peste 1.000 de pagini, o lucrare de cercetare, cu un profund caracter științific, prin analize, corelații, structurare adecvată a datelor și evenimentelor, reușind să creeze atât imaginea unitară de sinteză, cât și reflectarea

analitică a variatelor evenimente specifice locului, oamenilor și «vremurilor», ce dau caracterul de trăinicie tuturor așezărilor umane din «vatra» comunei Bârla».

O cunoscută butadă spune că istoria veche nu poate fi reconstituită din cauza absenței izvoarelor (surselor), sau, mai nuanțat spus, a puținătății lor, pe când istoria recentă prezintă neajunsul opus, anume abundența, diversitatea și caracterul contradictoriu al surselor. Limbajul bogat și nuanțat folosit de autori pe parcursul celor 1.000 de pagini trădează, pe lângă vasta cultură generală și de specialitate, și tensiunea eforturilor de suplینire pertinentă a golurilor de informație, pentru timpurile mai îndepărtate, dar și de evaluare, clasificare și interpretare a informațiilor despre perioadele mai apropiate de zilele noastre.

Variatatea și diversitatea sunt două trăsături pe care le regăsim și la nivelul surselor folosite de către cei doi autori. De la un imens portofoliu arhivistic, însumând aproape 80 de fonduri, colecții și registre istorice, până la un număr de 12 site-uri, nicio categorie de surse nu a fost omisă sau ignorată. Efortul de documentare a fost notabil, fondurile și colecțiile arhivistice consultate conștiincios de către autori fiind plasate în custodia mai multor instituții de profil, situate nu doar în municipiul Pitești (Arhivele Militare Române și Direcția Județeană Argeș a Arhivelor Naționale) ci și în București (Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale), Alexandria (Direcția Județeană Teleorman a Arhivelor Naționale) și chiar Târgoviște. A contribuit la această situație complexă și trecutul istoric obiectiv al spațiului corespunzător sau proxim al actualei comune Bârla, înglobat până în perioada postbelică în județul Teleorman, apoi în regiunea Pitești, iar după reforma administrativă implementată în 1968, în actualul județ Argeș.

Folosirea unor surse precum Internetul ori istoria orală (convorbiri cu locuitorii ai comunei, fie ei „oameni simpli” ori foști sau actuali edili, cadre didactice etc.), marchează tendința autorilor de racordare la orientările istoriografice actuale. În definitiv, istoria orală reprezintă un complement intrinsec și bine-venit al indispensabilelor, dar și mult mitizatelor documente de arhivă. Pentru a spune lucrurilor pe nume, nu există, într-adevăr, nicio dovadă că, de-a lungul timpului, s-ar fi mințit mai puțin în scris decât prin viu grai, ceea ce infirmă acele interpretări potrivit cărora istoria orală ar fi *ipso-facto*, mai puțin credibilă decât documentul de arhivă.

La categoria izvoarelor publicate, autorii au inclus un număr substanțial de almanahuri, anuare, atlase, colecții de legi, cronologii, culegeri de documente, dicționare, enciclopedii și indicatoare de localități. Lista lucrărilor generale este și ea destul de generoasă, iar din multitudinea de surse nu lipsesc nici periodicele, studiile și articolele, precum și un volum omagial. A rezultat un impresionant material, concretizat în cele nu mai puțin de 2.460 de note de subsol, câte include voluminoasa lucrare structurată pe șapte capitole, extrem de variate ca întindere.

Astfel, primele trei capitole (p. 17-118), restrânse ca lungime și grupabile, în opinia noastră, într-unul singur, este prezentat cadrul general și specific al evoluției comunității locale bârlene, mai precis „Cadrul natural” (coordonate geografice, relief, climă, rețea hidrografică, solurile, flora și fauna), „Cadrul istoric” (evoluțiile pre-medievale, analiza toponimiei locale și prezentarea atestărilor documentare și cartografice), precum și evoluția administrativ-demografică, din secolul al XVIII-lea, până la data redactării amplului studiu monografic.

Incontestabil, centrul de greutate al lucrării este reprezentat de capitolul al IV-

lea, cel consacrat *organizării instituționale*, cu tot ce implică aceasta (primele forme specifice, primăriile, ordinea publică și viața politică, instituțiile religioase, de învățământ și de cultură, și, nu în ultimul rând, sistemul sanitar, uman și veterinar, p. 119-578). Subcapitolul dedicat învățământului (IV.4.) însumează aproape 200 de pagini (296-489), unde sunt surprinse, uneori cu lux de amănunte, principalele etape de evoluție ale diverselor școli de pe actualul teritoriu al comunei, în contextul unei istorii naționale nu lipsită de răsturnări și evenimente dramatice.

Un capitol „de substanță” este și următorul, intitulat „Evoluții în plan socio-economic” (p. 579-810), divizat în patru sub-capitole, ale căror titluri arată, cu excepția sub-capitolului IV.3. „Comunitatea locală în anii interbelici”, o anumită lipsă de imaginație, însă complexitatea problematicii abordate oferă celor doi autori circumstanțe atenuante. Totuși, sub-titlul „Din Preistorie până în zorii Epocii Moderne” (p. 579-583) rămâne unul mai puțin inspirat, bombastic, în contrast cu pertinenta generală a lucrării, mai ales dacă ținem cont că referirile la timpurile preistorice se reduc la trei rânduri (p. 579).

Un caracter aparte are penultimul capitol, „Etnografie și folclor” (p. 811-850), al cărui conținut are un specific mai deconectant și decontractant, datorită „rarefierii” datelor și surselor bibliografice în cuprinsul celor 140 de pagini. Regăsim aici elemente în egală măsură interesante și pitorești, despre gospodărie și anexele sale, arhitectură, amenajări interioare, țesături, port popular, obiceiuri calendaristice și din ciclul vieții, jocuri populare, dar și credințe, superstiții, proverbe și zicători, leacuri bătrânești și descânțece reproduse cu maximă fidelitate.

Capitolul de final concentrează, în 10 pagini (850-860), biografiile câtorva fii de renume ai localității: scriitorul Aurel Maria Baros (n. 1955), laureat al trei premii (inclusiv Premiul Uniunii Scriitorilor) în 1986 pentru romanul *Pământul ne rabdă pe toți*, inginerul Polidor Paul Bratu, a cărui activitate include patru componente (didactică, tehnică, științifică și publicistică), cadrul universitar Gh. Crivac (n. 1947), actualmente prorector al Universității de Stat din Pitești, generalul de divizie Alexandru N. Tonescu (1951-2002), precum și Alexandru Gregorian (1909-1987), unul dintre fruntașii dreptei românești în anii '30, diplomat la Roma sub regimul antonescian și membru de vază al exilului românesc, după 23 august 1944. Studiul monografic propriu-zis este completat cu un număr de 37 de anexe documentare, desfășurate pe circa 120 de pagini (861-978), ilustrat cu 30 de planșe, în afara imaginilor cu care este presărat textul de bază.

În cuprinsul vastei lucrări semnate de Marius Păduraru și Aurelian Chistol pot fi depistate și unele erori de exprimare sau de datare a unor evenimente (de ex.: la p. 625, instaurarea guvernării lui Ionel Brătianu este datată iunie 1914 și nu ianuarie 1914), datorate, parțial, unor neglijențe de procesare și colaționare.

Imaginea de ansamblu a demersului nu poate fi însă decât una pozitivă. Practic, nu există domeniu sau aspect important din trecutul și viața comunității bârlene care să nu își afle aici o tratare, dacă nu exhaustivă, cel puțin pertinentă, amplă și documentată. În concluzie, adresăm felicitările noastre autorilor, iar pe cititori îi îndemnăm să privească masiva lucrare ca pe un ghid, nu ca pe o povară, în descifrarea imaginii complexe a comunei Bârla.

George Ungureanu